

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	другий (магістр)
Кафедра	Реставрації та експертизи творів мистецтва	Рік навчання	1
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Фахова
Спеціальність	023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»	Семестр	1

Творчий проект (Реставрація)

Семестр 1

Викладач	Шуліка Вячеслав Вікторович, доцент, PhD (канд. мист-ва)
E-mail	shulikavv@ukr.net
Заняття	Вівторок 13:00-16:20, онлайн (zoom, telegram)
Консультації	п'ятниця 12:20–13.00
Адреса	Онлайн
Телефон	+380502782125 (Вайбер, Телеграм)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи і тільки у робочі дні. Умови листування: 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни; 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_завдання*. Розширення: *текст* — *doc, docx, ілюстрації* — *jpeg, pdf*. Окрім роздруківок для аудиторних занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача. Консультавання з викладачем відбуваються у визначені дні та години.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна має обов'язкові передумови для вивчення.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Методичні рекомендації

1. Бідзіля В.О. Біоциди в реставраційній практиці. Київ: Національний науково-дослідний центр України, 2003. 64 с.
2. Бобров Ю.Г., Бобров Ф.Ю. Консервация и реставрация станковой темперной живописи. Москва: Художественно-педагогическое издательство, 2008. 128 с.
1. Козак О. Застосування біохімічних методів реставрації творів мистецтва (практичні вказівки). Бюлетень 8 Інформаційний випуск. Львів: ННДРЦУ ЛФ, 2006. С.166-169.
3. Кудрявцев, Е.В. Техника реставрации картин. Москва: ООО «Издательство В.Шевчук», 2002. 249 с.
4. Лоханько В.С. Художні матеріали і техніка живопису. Харків: Мистецтво, 1938. 187 с.

5. Основы музейной консервации и исследования произведений станковой живописи . сост. и науч. ред. Ю. И. Гренберг. Москва: Искусство., 1976. 221 с.
6. Проблеми збереження, консервації і реставрації музейних пам'яток історії та культури: Спецвипуск. Проблеми біопошкодження пам'яток історії та культури. Кол. авторів, кер. Т.О. Кондратюк. Київ: ПІК ПК, 1998. 172 с.
7. Реставрация икон. Методические рекомендации. Москва: ВХНРЦ им. И. Э. Грабаря, 1993. 234 с.
8. Реставрация произведения станковой темперной живописи /Г.С.Клокова, О.В.Демина, А.В.Инденбом и др. Москва:ПСТГУ, 2012. 240 с.
9. Сланський Б. Техніка живопису та реставрації. Київ: Мистецтво, 2009. 304 с.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот для конспекту, ручка. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word. Мікроскопи МБС-2, МБС-9, Приладдя для дослідження в ультрафіолетовім та інфрачервонім діапазоні довжини електромагнітних хвиль. Негатоскоп. Лупи 3-10 крат. Набір світлофільтрів. Реактиви для мікрохімічних досліджень. Скальпелі, шпателі, зонди, адгезиви, праски або каутерії (електрошпателі). Фарби, розчинники, лак. Цигарковий, фільтрувальний, мікастрічковий папір, крейда, електропічка та інші реставраційні матеріали та інструменти.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою вивчення дисципліни «**Творчий проект (Реставрація)**» є:

- оволодіння сучасними методами реставрації станкового живопису з застосуванням сучасних та класичних матеріалів, заснованими на принципах наукової, «музейної» реставрації;
- виконання під час практичної реставрації на високому професійному рівні складних консерваційних та реставраційних робіт на творах мистецтва;
- ведення реставраційної документації;
- вміння обирати студентами методики реставрації та реставраційні матеріали, які є найбільш ефективними для даного твору;

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 117 годин / 4 кредита ECTS у 1 семестрі. Навчальна дисципліна «**Творчий проект (Реставрація)**» складається з 2 модулів, які містять 3 завдань, які зв'язані між собою змістовими складовими.

Реставрація творів живопису із складними руйнуваннями фарбового шару, ґрунту, основи

Завдання 1. Дослідження творів.

Візуальні дослідження творів, фотофіксація, рентгенографія, дослідження в УФ-променях, дослідження в ІЧ-променях. мікрохімічний аналіз.

Завдання 2. Укріплення фарбового шару та ґрунту. Усунення деформацій.

Завдання 3. Консервація основи. Укріплення зруйнованих основ. Дезінфекція творів живопису. Консолідація деструктованих основ.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Під час освоєння студентами дисципліни «Творчий проект (Реставрація)» оволодіння знаннями здійснюється з урахуванням вимог щодо навчального процесу. Програмою передбачено отримання, закріплення знань і умінь, та розвиток навичок, що стосуються процесу роботи з пам'ятками станкового живопису. На цьому етапі навчання студент не тільки отримує теоретичну та практичну базу знань, але і навчається безпосередньо застосовувати її механізми у практичній реставрації.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі *екзаменаційного перегляду*. Передбачено рубіжні етапи контролю у формі поточних модульних переглядів.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	А	А+ 98–100	задовільно	64–74	D
			А 95–97		60–63	E
			А- 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	В		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	С				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять необхідно вимкнути звук мобільних телефонів як студентам, так і викладачу. За необхідності аспірант має спитати дозволу вийти з аудиторії (окрім заліку). Вітається власна думка з теми заняття, аргументоване відстоювання позиції.

У разі відрадження, хвороби тощо викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю з аспірантами.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНОСТІ

Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтверджені). Не бажані запізнення на заняття. Якщо студент пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її та на наступному занятті відповісти на ключові питання.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях, при складанні екзаменів тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
1 курс. 1 семестр						
Дата	тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
4.10	1.	практика	Візуальні дослідження творів.	4		
11.10	1.	практика	Фотофіксація, Рентгенографія.	4		
18.10	1.	практика	Дослідження в УФ-променях.	4		
25.10	1.	практика	Дослідження в ІЧ-променях. Мікрохімічний аналіз..	4		
1.11	2	Практика	Укріплення фарбового шару та ґрунту. Усунення деформацій.	4		
8.11	2	практика	Укріплення фарбового шару та ґрунту. Усунення деформацій.	4		
15.11	2	практика	Укріплення фарбового шару та ґрунту. Усунення деформацій.	4	Модульний перегляд	
22.11	2	практика	Укріплення фарбового шару та ґрунту. Усунення деформацій.	4		
29.11	2	практика	Укріплення фарбового шару та ґрунту. Усунення деформацій.	4		
6.12	2	практика	Консервація основи.	4		
13.12	3	практика	Консервація основи.	4		
20.12	3	практика	Консервація основи.	4		
27.12	3	практика	Консервація основи.	4		
3.01	3	практика	Консервація основи.	4		
10.01	3	практика	Консервація основи.	4		

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1	Поточний контроль	0–20
2	Поточний контроль	0–20
3	Поточний контроль	0–20
4	Поточний контроль	0–40
	Всього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

	Бали		Критерії оцінювання
	0–20	0–40	
A+	20	40	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали та приклади за темою. Відповів на додаткові питання. Розширив роботу до рівня тез до конференції. Подача акуратна, без помилок
A	17–19	37–39	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою. Подача акуратна, без помилок
A-	16	36	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, подача акуратна, без помилок
B	12–15	32–35	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив декілька незначних помилок
C	8–11	22–31	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив значні помилки, є невеликі проблеми з форматуванням
D	4–7	10–21	Студент не в повному обсязі опанував матеріал теми, робота виконана на недостатньому рівні із значними недоліками (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, відсутність творчого підходу тощо), наявні проблеми з форматуванням
E	1–3	1–9	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теми, виконана робота має багато значних недоліків (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, невідповідність завданню, невчасна подача виконаної роботи, неохайність подання тощо).
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність аспіранта під час семінарських занять (3), виступ на конференції або публікацію статті за темою дослідження, виконані в межах дисципліни (5–8), а також участь у житті групи (1–3). Максимальна кількість балів: 10.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Розширений список літератури наведено у методичних матеріалах. Також на заняттях викладач може порекомендувати додаткові джерела інформації.

1. Бідзіля В.О. Біоциди в реставраційній практиці. Київ: Національний науково-дослідний центр України, 2003. 64 с.

2. Білецька, М.В., Козак О.Т. Співпраця біохіміка з художником-реставратором. Бюлетень 4 Інформаційний випуск. Львів: ННДРЦУ ЛФ, 2001. С.23-24

3. Бобров Ю.Г., Бобров Ф.Ю. Консервация и реставрация станковой темперной живописи. Москва: Художественно-педагогическое издательство, 2008. 128 с.
4. Богородиця-Одигітрія другої половини XIII століття з церкви Успіння Пресвятої Богородиці з Дорогобужа. Зоряна Лильо-Откович, Василь Откович, Тарас Откович. Львів: Львівська філіал ННДРЦУ, 2007. 64 с.
5. Боднар А. Вивчення механізму впливу біополярного апротонного розчинника диметилсульфоксиду та поверхнево активної речовини кокамідпропілбетаїну на молекулярну структуру застарілих лакових плівок та пізніших перемалювань на іконах західного регіону України. Бюлетень 12 Інформаційний випуск. Львів: ННДРЦУ ЛФ, 2012. С.30-31.
6. Гренберг Ю.И. Технология станковой живописи. История и исследования. Москва: Изобразительное искусство, 1982. 319 с.
7. Гренберг Ю.И., Писарева, С.А. Масляные краски XX века и экспертиза произведений живописи. Состав, открытие, коммерческое производство и исследование красок. Москва: Зеркало мира, 2010. 194 с.
8. Калиниченко Л.П., Плющ О.Ф. Реставрация настенной живописи. Теория, методика, техника. Київ: Молодь, 2010. 319 с.
9. Козак О. Застосування біохімічних методів реставрації творів мистецтва (практичні вказівки). Бюлетень 8 Інформаційний випуск. Львів: ННДРЦУ ЛФ, 2006. С.166-169.
10. Козак О., Осьмак Г. Нові технології в реставраційній практиці. Бюлетень 5 Інформаційний випуск. Львів: ННДРЦУ ЛФ, 2003. С.8-9.
11. Комаренко, О.І. Лушпійенко І.Г. Освітлення музейних та реставраційних приміщень. Київ: ННДРЦУ, 2007. 80 с.
12. Комаров А.А. Технология материалов стенописи Москва: Изобразительное искусство, 1989.
13. Кудрявцев, Е.В. Техника реставрации картин. Москва: ГТГ, 1948. 143 с.
14. Кудрявцев, Е.В. Техника реставрации картин. Москва: ООО «Издательство В.Шевчук», 2002. 249 с.
15. Кушлик О.М. Вибір матеріалів для реставрації настінного живопису – видалення багатощарових записів з живопису. Реставрація музейних пам'яток в сучасних умовах. Проблеми та шляхи їх вирішення. IV Міжнародна науково-практична конференція, тези доповідей 20-23 травня 2003 року. Київ: ННДРЦУ, 2003. С. 70 – 74.
16. Лоханько В.Є. Художні матеріали і техніка живопису. Харків: Мистецтво, 1938. 187 с.
17. Лоханько, Ф.П. Флорова, Т.І. Художні Матеріали: Техніка Живопису. Київ: Держ. видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1960. 142 с.
18. Основы музейной консервации и исследования произведений станковой живописи . сост. и науч. ред. Ю. И. Гренберг. Москва: Искусство., 1976. 221 с.
19. Проблеми збереження, консервації і реставрації музейних пам'яток історії та культури: Спецвипуск. Проблеми біопошкодження пам'яток історії та культури. Кол. авторів, кер. Т.О. Кондратюк. Київ: ПІК ПК, 1998. 172 с.
20. Проблеми українського термінологічного словникарства в мистецтвознавстві й етнології: науковий збірник пам'яті Миколи Трохименко. Ред. д. мист. М.Селівачов. Київ: АНТ, 2002. 264 с.
21. Реставрация икон. Методические рекомендации. Москва: ВХНРЦ им. И. Э. Грабаря, 1993. 234 с.
22. Реставрация произведения станковой темперной живописи /Г.С.Клокова, О.В.Демина, А.В.Инденбом и др. Москва:ПСТГУ, 2012. 240 с.
23. Російсько–український практичний словник реставратора. Ред. Н.Є.Лозова. Київ: УАІД “РАДА”, 2004. 264 с.
24. Сланський Б. Техніка живопису та реставрації. Київ: Мистецтво, 2009. 304 с.

25. Технология, исследование и хранение произведений станковой и настенной живописи /под ред. Ю. И. Гренберга. Москва: Изобразительное искусство, 1987. 346 с.
26. Фармаковский М.В. Акварель. Ее техника, реставрация и консервация. Ленинград: Государственный русский музей, 1950. 260 с.
27. Филатов, В.В. Реставрация настенной масляной живописи. Москва: Изобразительное искусство, 1995. 248 с.
28. Цитович В.И., Лугина Л.Н., Тимченко Т.Р. Технология и экспертиза живописи И.К.Айвазовского. Київ: ННДРЦУ, 2002. 90 с.